

Episodi Rusi, Arvola ja Kauppila

Mediassa käytiin vuonna 2006 Wolf Biermannin DDR:sta karkoittamisen 30-vuotispäivän johdosta keskustelua. Siihen allekirjoittanutkin vedettiin mukaan. Hesarin keskusteluun kirjoitin oman kommenttini. Sen sijaan esim. MTV3 –kanavalla olleisiin juttuihin ja muihin mahdollisesti julkaistuihin ei minulla ollut mahdollisuutta vastata.

Kari Arvola

<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Wolf+Biermann+ja+Kansan+Uutiset/HS20061117SI1KU02514>

HS - Kulttuuri - 17.11.2006 - 3140 merkkiä - 1. painos

Wolf Biermann ja Kansan Uutiset

En kutsunut Wolf Biermannia imperialismin käsikassaraksi, kirjoittaa Kansan Uutisten entinen kirjeenvaihtaja Kari Arvola.

Alpo Rusin kirjoituksessa (16.11. 2006) Wolf Biermannin kansalaisoikeuksien eväämisestä DDR:ssä 70-luvulla pannaan suuhuni KU:n silloisena Berliinin kirjeenvaihtajana mielenkiintoinen luonnehdinta.

Sen mukaan olisin kuvannut Biermannia "imperialismin käsikassaraksi". Löysin arkistostani kaksi aiheesta kirjoittamaani juttua. Ne ovat otsikoidut "Protestilaulaja menetti DDR:ssä kansalaisoikeutensa" (20. 11. 76) sekä "Biermann - eräs väline ideologisessa taistelussa" (23. 11. 76). Kummastakaan tuota Rusin ilmaisua ei löydy.

Ei sitä ollut myöskään Neues Deutschlandin kommentissa, joka oli taitettu juttuni sisään. Rusin sitaatin lähde olisi mielenkiintoista tietää. En oikein tunnista omakseni tuota kielenkäyttöä.

Rusi kertoo KU:n silloisen päätoimittajan Erkki Kauppilan puolustautuneen DDR:n lähetystön painostuksen edessä mm. tuohon suuhuni pantuun luonnehdintaan nojautuen. Lähetystöhän moitti "karkoitusta" arvosteleiden puheenvuorojen julkaisemista lehdessä.

Molemmat juttuni KU:ssa sietävät nykysilmilläkin luettuina päivänvalon. Ne tarjoavat kohtuullisen nyansoidun kuvan "tapaus Biermannista", kuten sitä silloin nimitettiin.

Biermann oli alun perin aatteellinen sosialisti, joka 50-luvun alussa muutti DDR:ään mummunsa luota Hampurista. Hän nautti tämän kulttuuritekonsa vuoksi maassa monenlaisista etuoikeuksista. Kriittisyyden lisääntyessä tilanne muuttui. Biermannilla oli oma merkityksensä DDR:n henkisen selkärangan taittajana.

Päätoimittaja Kauppila, kuten KU:n ulkomaantoimituskin olivat varsin hyvin selvillä DDR:n asioista. Omalta osaltani pyrin tapahtumien taustoja valottamaan mm. lähettämällä säännöllisesti kommentaareja ja erilaisia tiedotteita suoraan Kauppilalle DDR:n ulkoministeriön lehdistöosaston kustantamalla teleksillä. DDR:n sisäisten olojen ohella yritin kertoilla eurokommunismista, jota pidin myönteisenä kehityksenä kommunistisessa liikkeessä.

DDR:n suora arvostelu ei tullut kysymykseen Kansan Uutisissa. Koska olin hyvinkin tietoinen DDR:n toisinajattelijoihin ja kulttuuriväen mielialoista, yritin luonnollisesti näitä välittää. Kuljetin mm. Biermannin levytyksiä Suomeen ja kerroin yötä myöden kaikille halukkaille tilanteen kehityksestä.

Tämä ei aina ollut kovin palkitsevaa. Esimerkiksi ravintolaillassa eräs myöhemmin Vasemmistoliitossa keskeisesti vaikuttanut toimihenkilö halusi käydä suoraan kurkkuuni pöydän yli. Kuvaukseni DDR:stä eivät häntä miellyttäneet. Kiertäessäni myöhemmin toimitsijana maakunnissa kertomassa reaalisoialismista sain kuulla,

että erään piirityöntekijän sairaus muuttui vakavaksi käyntini jälkeen. Sirola-opistoon, jossa joitakin vuosia toimin avustavana opettajana sain porttikiellon 80-luvun taitteessa. Ja niin edelleen.

Jos ei ole maailma mustavalkoinen nyt, niin ei se ollut silloinkaan.

KARI ARVOLA

Kansan Uutisten Berliinin kirjeenvaihtaja 1976-79

* * *

Alpo Rusi Helsingin Sanomissa:

<http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Taiteilijat+puolustivat+taiteilijan+vainoa/HS20061116SI1KU022Ot>

HS - Kulttuuri - 16.11.2006 - 4580 merkkiä - 1. painos

Taiteilijat puolustivat taiteilijan vainoa

Puheenvuoro

"Emme saa häntä murrettua, mutta pääsemme hänestä eroon".

Itä-Saksan kommunistipuolueen SED:n johtaja **Erich Honecker** merkitsi marraskuun 16. päivä 1976 nimi-kirjaimensa asiakirjaan, jonka maan turvallisuusministeriön Stasin johto oli hänelle kiireessä esitellyt. Asiakirjalla sinetöitiin se, että tuolloin 40-vuotias runoilija ja laulaja **Wolf Biermann** menettäisi kansalaisuutensa eikä saisi enää palata kotimaahansa Länsi-Saksaan suuntautuneen kiertueensa jälkeen.

Seuraavan kerran Biermannia kuultaisiin Itä-Saksassa joulukuussa 1989. Auschwitzissa isänsä ja 20 sukulais-taan menettänyt juutalaissyntyinen taiteilija oli joutunut nyt toisen saksalaisen diktatuurin mielivallan uhriksi.

Helsingissä vuonna 1975 pidetyn Etyk-huippukokouksen seurauksena demokratian ja vapauden tuulahdukset olivat alkaneet tunkeutua suljettuun itäblokkiin.

Ympäri itäblokkia syntyi Helsinki-ryhmiä, jotka vaativat ihmisoikeuksien kunnioitusta juuri Etykiin vedoten. Syksyllä 1975 fyysikko ja toisinajattelija **Andrei Saharov** sai Nobelin rauhanpalkinnon.

Tšekkirjalija **Vaclav Havel** oli mukana perustamassa Etykin ihmisoikeustavoitteita ajavaa Charta-77-liikettä. Se toi hänelle lokakuussa 1979 kovan tuomion: viisi vuotta yksinäisellä "tasavallan horjuttamisesta".

Runoilijana ja laulajana mainetta saanut Biermann oli joutunut DDR:ssä julkaisu- ja esiintymiskieltoon jo 1965.

Stasi päätti kuitenkin - harkittuna siirtona - antaa Biermannille matkustusviisumin marraskuussa 1976. Runsaasti huomiota saanut esiintyminen Kölnissä 13.11. johti siihen, että Stasi päätti panna Honeckerille kovan kovaa vasten ja vaatia taiteilijan karkotusta. SED perusteli päätöstä 17.11. julkisuudessa Biermannin "sosialismin vastaisella toiminnalla".

Biermannin karkotus nostatti protestimielialaa jopa suljetussa DDR:ssä. 13 huomattavaa itäsaksalaista taiteilijaa vetosi heti puoluejohtoon karkotuspäätöksen peruuttamiseksi. Seurasi pidätysaalto ja monet allekirjoittajista tuomittiin pitkiin vankeusrangaistuksiin. Seuraavina vuosina länteen suuntautui taiteilijoiden muutto-aalto.

Nyt tiedetään, että Biermannin karkotusta arvostelleita taiteilijoita ilmeisesti myös vahingoitettiin fyysisesti. Esimerkiksi kirjailija **Jürgen Fuchs** ja luultavasti myös **Rudolf Bahro** altistettiin radioaktiiviselle säteilylle odotustuoleissa, jotka sijaitsivat erityisissä suljetuissa konteissa. On myös löytynyt todisteita siitä, että mielisairaalaan toimitetuista toisinajattelijoista tehtiin lääkkeillä mielisairaita.

DDR:n edustusto hermostui myös Helsingissä.

Suomalainen PEN-klubi oli arvostellut 8.12. *Kansan Uutisissa* Biermannin kohtelua. Päätoimittaja **Erkki Kauppila** joutui va. asiainhoitaja **Ralf Böttcherin** puhutteluun 9.12. 1976.

Kauppila vakuutti ymmärtävänsä täysin DDR:n johdon toimet Biermannin osalta, vaikka "lehti joutuikin välittämään myös eräiden kulttuuripiirien käsityksiä". Lisäksi lehti oli Kauppilan mukaan jo julkaissut todellisten kommunistien Biermannia arvostelevia kannanottoja. Kauppila saattoi puolustautua myös sillä, että lehden Berliinin-kirjeenvaihtaja **Kari Arvola** oli kutsunut Biermannia "imperialismin käsikassaraksi". Lopuksi Kauppila lupasi lehdensä panevan pisteen Biermann-kirjoittelulle.

Päätoimittajan reaktio oli ymmärrettävä, sillä kommunistit saivat Neuvostoliitosta ja DDR:stä suuria taloudellisia lahjoituksia, jotka olivat välttämättömiä heidän toiminnalleen.

Epäilemättä kaikkein mieluisin tukisähke tuli 26.11. DDR:n Helsingin edustuston kautta suoraan puoluejohtaja Honeckerille.

Huomattavat suomalaiset taiteilijat olivat julkaisseet julkilausuman, jossa yksiselitteisesti tuomittiin Biermannin toiminta "vihollisen hyväksi". Allekirjoittajina olivat **Kaisa Korhonen, Kaj Chydenius, Pekka Milonoff, Eero Ojanen, Marja-Leena Mikkola** ja musiikkiyhtye Agit-prop.

Monet vainotut ovat sortuneet, mutta monet heidän vainoajiensa suomalaiset tukijat nauttivat yhä laajaa kunnioitusta kotimaassaan, mikä osoittaa, että suomalainen menneisyydenhallinta voi huonosti.

ALPO RUSI

Kirjoittaja on valtiotieteen tohtori ja suurlähettiläs.